Knivsta kommun
knivsta@knivsta.se

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Sjögrenska gymnasiet i Knivsta kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Sjögrenska gymnasiet avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Sjögrenska gymnasiet i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i *låg utsträckning* skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar och förstärker sin ledning och organisation av det pedagogiska arbetet avseende kollegialt lärande, kommunikation och skolans gemensamma arbets- och förhållningssätt.

Undervisning

Undervisningen främjar i *flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att undervisningens innehåll och arbetssätt anpassas så att alla elever, oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling, stimuleras och utmanas.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i *flera delar* så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero och som bidrar till att förbättra elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen och tillägna sig kunskaper.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i *låg utsträckning*.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger lärarna förutsättningar och säkerställer att de använder olika metoder, för att kvalitetssäkra sina bedömningar och betyg.
- Att rektorn leder och utvecklar arbetet för att identifiera och analysera eventuella avvikelser i lärares betygsättning i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 18 oktober 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till veronica.bjurulf@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, enhet Öster, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:11082) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd
1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, Varje skolas utveckling, 2.6 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i *låg utsträckning* skolans utveckling.

Rektorns analys av skolans resultat är inte tillräcklig

Utredningen visar att rektorn följer upp skolans resultat kontinuerligt, men att det saknas en analys för att förklara vad som ligger bakom resultaten. Av insänd dokumentation och intervju med rektorn framgår visserligen att kunskapsresultaten följs upp två gånger per termin. Denna uppföljning syftar till att identifiera vilka elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och därför behöver stöd i undervisningen. Enligt de intervjuade lärarna ges dock ingen återkoppling från rektorn och lärarna vet inte vad som händer när de har dokumenterat elevernas resultat i skolans digitala plattform. Rektorn uppger i intervju att det även görs en resultatuppföljning i slutet av läsåret, då lärarna jämför resultaten mellan de nationella proven och terminsbetygen samt skillnader mellan flickors och pojkars resultat. Rektorn konstaterar att det inte är några skillnader varken mellan betygen och de nationella proven eller mellan flickors och pojkars resultat. Skolinspektionen har tagit del av resultatuppföljningen för läsåret 2017/2018, men där finns ingen jämförelse mellan betygen och de nationella proven. När det gäller flickors och pojkars resultat visar resultatuppföljningen en viss skillnad där 42 procent av flickorna och 55 procent av pojkarna når godkända betyg i de gymnasiegemensamma ämnena, 75 procent av flickorna och 64 procent av pojkarna når godkända betyg i yrkeskurserna samt 67 procent av flickorna och 62 procent av pojkarna når godkända betyg i grundskoleämnena. Det är en högre andel flickor än pojkar som når godkända betyg i yrkeskurserna, medan det är en högre andel pojkar som når godkända betyg i de gymnasiegemensamma ämnena.

Resultatuppföljningen innehåller dock ingen analys av skillnader och variationer mellan olika elevgrupper och klasser, mellan olika program eller mellan ämnen och

kurser. Lärare anger i intervju att de inte tror att eventuella resultatskillnader mellan flickor och pojkar analyseras. De säger också att de resultat rektorn samlar in och följer upp är frånvarostatistik, hur många elever som får godkänt betyg i respektive ämne och hur många elever som får examen. Varken elevhälsan eller de intervjuade lärarna upplever sig vara delaktiga i analys av resultaten på skolnivå, däremot gör lärarna enskilda betygsanalyser. En representant i elevhälsan uppger att det inte finns någon organisation för uppföljningsarbetet och att den görs godtyckligt eftersom inga direktiv getts för hur det ska gå till. När elevhälsan och lärarna saknar återkoppling från rektorn om de underlag som skickas in blir det inte tydligt vad som ska prioriteras och utvecklas på skolan.

Enligt inkommen dokumentation baseras resursfördelningen på Sjögrenska gymnasiet på de utvärderingar och analyser som genomförs. Exempel på detta är att undervisningen i kursen Matematik 1A förlagts över tre terminer istället för två. Detta för att ge eleverna mer undervisningstid och mer tid för varje enskilt moment i kursen, då måluppfyllelsen i matematik varit låg. Även i engelska har måluppfyllelsen varit låg, varför undervisningsgrupper delats för att ge eleverna mer lärarledd tid och ökade möjligheter till stöd. I den resultatuppföljning Skolinspektionen tagit del av är det dock flera ämnen[1] där andelen elever som inte har godkända betyg är högre än i matematik och engelska. Då det saknas en analys av orsakerna till kunskapsresultaten är det svårt att avgöra om utvecklingsåtgärderna är behovsanpassade.

Vidare visar granskningen att rektorn följer upp undervisningen genom samtal och observationer. Enligt rektorn genomförs klassrumsobservationer minst en gång per läsår hos varje lärare. Lärarna säger dock att det är mer sällan rektorn besöker klasserna. Även den biträdande rektorn och specialpedagogen säger att de genomför klassrumsobservationer. Vissa lärare uppger dock att de inte känner till att den biträdande rektorn genomför klassrumsobservationer. Fokus i rektorns observationer är bland annat lektionsstarten och hur undervisningen kopplas till det centrala innehållet. Återkoppling ges individuellt till lärarna. Vidare följer rektorn upp undervisningen genom medarbetarsamtal, samtal i personalrummet och genom att elever söker upp honom. Rektorn säger också att han får en bild av elevgrupperna genom att han vikarierar i undervisningen. Enligt inkommen dokumentation och

[1] Svenska som andraspråk, naturkunskap och idrott och hälsa.

intervju med rektorn och lärare framkommer att undervisningen under elevernas arbetsplatsförlagda lärande följs upp kontinuerligt av yrkeslärarna tillsammans med elevens handledare på arbetsplatsen. En mer övergripande utvärdering och analys görs av yrkeslärarna i slutet av läsåret, vilken diskuteras med rektorn för att arbetet ska kunna vidareutvecklas.

Skolans jämställdhetsarbete är begränsat

Granskningen visar att rektorns ledning och styrning av ett strategiskt jämställdhetsarbete är begränsad. Även om det i utredningen ges exempel på hur lärarna arbetar med jämställdhetsfrågor driver inte rektorn ett strategiskt arbete på skolan för att främja jämställdhet och motverka begränsande könsmönster. En årlig aktivitet när det gäller jämställdhetsfrågor är enligt elevhälsan, lärarna och rektorn att en extern aktör kommer till skolan för att informera eleverna. I en lärarintervju framkommer att de också pratade om jämställdhet i samband med att de gick igenom likabehandlingsplanen under uppstartsveckan för innevarande läsår. I intervju med lärare framkommer att alla lärare inte vet var likabehandlingsplanen finns sparad. Av intervju med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det inte bedrivs ett gemensamt och medvetet övergripande arbete kring jämställdhet på skolan. I en elevintervju ges exempel på att lärarna pratar om jämställdhet på lektionerna i några få ämnen, bland annat när undervisningen handlar om första och andra världskriget. När det gäller jämställdhet berättar en elev att pojkarna, som är i majoritet på skolan, är mer ”aggressiva” i sin idrottsutövning. Detta har lett till att vissa flickor inte går på lektionerna i idrott och hälsa, medan andra flickor gör andra aktiviteter än pojkarna under lektionerna. Rektorn ser dock inget mönster i att flickor inte deltar i undervisningen i idrott och hälsa.

Rektorns ledning och organisation av det pedagogiska arbetet är otydlig

Granskningen visar att rektorn ger lärarna organisatoriska förutsättningar för samverkan, men inte någon inriktning för det kollegiala lärandet. Lärarna uttrycker en avsaknad av styrning när det gäller gemensamt lärande på skolan och även en återkoppling av rektorn på det arbete som genomförs på arbetslagsmötena[2]. Det finns schemalagd tid varje vecka för lärare att samverka. Då rektorn, enligt vad som

[2] Skolan har ett arbetslag för språkintroduktionsklasserna och ett yrkesprogramlag.

framkommer i intervju med lärare och elevhälsan, inte kommunicerat tydliga mål och förväntningar på vad det gemensamma arbetet ska leda till saknas det dock grundläggande förutsättningar för att det ska kunna ske ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. En gång i månaden genomförs arbetsplatsträff för all personal, som leds av rektorn. Övriga veckor är det arbetslagsmöten, ämnesmöten och klasskonferenser enligt ett kalendarium. Under intervju med elevhälsan framkommer att det inte har fungerat med strukturerade pedagogiska samtal inom arbetslagen. Rektorn säger att det är på prov att arbetslagen inte har arbetslagsledare och att det ska utvärderas. Lärarna uttrycker att den förutsättning rektorn ger för kollegial samverkan är att det finns tid avsatt för ämneslagen att ses. Flera lärare uttrycker dock att de är ensamma i sina ämnen. En lärare berättar att det finns programråd i kommunen där hen träffar andra kollegor och läraren tar även hjälp av eleverna för att utvärdera sin undervisning. Av intervjuer med elevhälsan, lärarna och rektorn framgår det att det tidigare har genomförts kollegiala insatser på skolan, men att det för närvarande inte bedrivs något gemensamt arbete.

Granskningen visar att skolans arbets- och förhållningssätt inte är kända av alla. Rektorn uppger att han förmedlar skolans arbets- och förhållningssätt muntligt på arbetsplatsträffar och skriftligt genom skolans digitala anteckningsapplikation samt i rektorsmeddelanden. Exempel på att skolans arbets- och förhållningssätt inte är kända av alla är att det finns både elever och personal som inte känner till skolans ordningsregler. Det visar sig också genom att inte alla arbetsroller på skolan är tydliga. Det har till exempel anställts en studie- och yrkesvägledare och en elevcoach på skolan, vars roller inte varit tydliga. När det gäller vilka kompetensutvecklingsbehov som finns på skolan tar rektorn enligt lärarna reda på det genom medarbetarsamtalen, men de kan även framföra sina behov till rektorn när som helst. Granskningen visar att det inte finns någon rutin för introduktion av obehöriga lärare på skolan, men att lärarna efterfrågat detta från skolledningen som ska återkomma med en rutin. Rektorn berättar i intervju att alla lärare är legitimerade och att det finns en vikarie på skolan som får handledning och sitter i samma arbetsrum som erfarna lärare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar och förstärker sin ledning och organisation av det pedagogiska arbetet avseende kollegialt lärande, kommunikation och skolans gemensamma arbets- och förhållningssätt.

Granskningen visar att rektorn behöver utveckla och förstärka sin ledning och organisation av det pedagogiska arbetet avseende kollegialt lärande. Detta för att säkerställa att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. Enligt läroplanen har rektor ett ansvar för att personalen kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Vid tiden för granskningen finns det olika forum för lärarnas samverkan på Sjögrenska gymnasiet, men det finns ingen given agenda eller någon utsedd person som leder vissa av dessa möten. Skolinspektionen rekommenderar rektorn att se över skolans organisering avseende former för samverkan och kollegialt lärande. Förslagsvis kan detta arbete påbörjas genom att rektorn tillsammans med personalen gör en inventering av vilka behov av kollegialt samarbete och erfarenhetsutbyte som finns på skolan och vilka forum som är mest ändamålsenliga för detta.

Granskningen visar vidare att rektorn kan ta ett tydligare ansvar för att sätta upp och kommunicera tydliga mål och förväntningar med fokus på elevers lärande så att detta uppdrag hamnar i fokus i lärarnas samarbete. Rektorn behöver tydliggöra vad som förväntas av lärarna inom ramen för deras samverkan och vilka effekter på elevers lärande som rektorn förväntar sig att det kollegiala utvecklingsarbetet ska leda till. Rektorn bör därför följa upp det kollegiala lärandet för att säkerställa att det gör avtryck i undervisningen.

Undervisning

Författningsstöd
1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen 4 kap. 1 § och 6 kap. 4-8 §§ gymnasieförordningen (2010:2039) Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, Gymnasieskolans uppdrag, Kunskaper och lärande, 2.1 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 3 Examensmål för alla nationella program, 4 Gymnasiegemensamma ämnen Lgr 11, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i *flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen vid Sjögrenska gymnasiet är varierad och delvis strukturerad och att eleverna får ett aktivt lärarstöd. Eleverna har dock begränsade möjligheter att medverka i planeringen och utvärderingen av undervisningen även om de ges utrymme att reflektera över sitt eget

lärande. Vidare visar granskningen att undervisningens innehåll och arbetssätt endast i viss mån anpassas till elevernas behov och förutsättningar.

Eleverna får en varierad och delvis strukturerad undervisning

Granskningen visar att det finns variation i arbetssätt och arbetsformer i undervisningen på Sjögrenska gymnasiet. Av intervjuer med elever framgår att de har helklassgenomgångar, får arbeta enskilt, två och två eller i grupper. Oftast används läroböckerna, men de arbetar även med bildspel, frågesporter och med lärplattor. Eleverna har lärplattor som används i undervisningen och för att dela dokument med lärarna för att få feedback. Eleverna uttrycker att de får den hjälp de behöver av lärarna och att lärarna har tid för att stödja dem. Under de lektioner Skolinspektionen observerade får eleverna hjälp med att komma igång med sitt arbete. Lärarna går också runt och stödjer eleverna i skolarbetet, vilket bidrar till att de flesta eleverna bibehåller sitt fokus på skolarbetet. Samtidigt förekommer det enstaka lektioner där elever ägnar sig åt annat än de tilldelade uppgifterna, till exempel när läraren inte är i nära anslutning till eleven.

Granskningen visar vidare att undervisningen endast delvis är strukturerad eftersom syftet med lektionen inte alltid tydliggörs för eleverna utan lärarna fokuserar på hur arbetsuppgifter ska genomföras. Eleverna berättar att lärarna brukar inleda lektionerna med att gå igenom vad de ska arbeta med och går sedan runt och hjälper eleverna. Även i intervju med lärare framkommer att de inleder lektionerna med att berätta för eleverna vad de ska arbeta med. Vid en av åtta observerade lektioner säger läraren vad målet med lektionen är och en annan lärare presenterar inledningsvis vad eleverna ska ha tränat på och lärt sig när lektionen är slut på en interaktiv tavla. När det gäller avslutningen på lektionerna visar både lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever att det är vanligt att lärarna frågar vad eleverna har lärt sig. Vissa lärare sammanfattar lektionerna och några pratar även om vad som ska ske under nästa lektion.

Eleverna har begränsade möjligheter att vara delaktiga i undervisningen, men ges utrymme att reflektera över sitt eget lärande

Granskningen visar att eleverna har begränsade möjligheter att medverka i planeringen och utvärderingen av undervisningen och på så sätt ha inflytande över undervisningen. Av elevintervjuerna framgår att eleverna överlag saknar inflytande på undervisningens innehåll och genomförande. Eleverna uppger att de får vara med och bestämma om de ska ha prov eller andra redovisningsformer samt om de ska läsa själva eller om läraren ska läsa högt för dem. Även i lärarintervjuer framkommer att det är redovisningsformerna eleverna får vara med och bestämma om. Exempel ges

också på att eleverna får välja hur de vill arbeta under en viss lektion; högläsning, digital anteckningsapplikation, frågesport eller bildspel. En lärare berättar att hen frågar hur eleverna vill arbeta, men att eleverna svarar att läraren ska bestämma. Av elevintervjuer framgår att eleverna endast ges möjlighet att utvärdera undervisningen för enstaka lärare. Det förekom ingen utvärdering på någon av de lektioner Skolinspektionen observerade.

Granskningen visar vidare att eleverna ges möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. Av elevintervjuer framkommer att eleverna får reflektera över vad de har lärt sig vid avslutningen på lektioner, både muntligt och genom till exempel frågesport. Lärare uttrycker i intervjuer att de vill att eleverna ser att de lär sig saker och därför frågar vad eleverna lärt sig. En lärare berättar att eleverna också får ge varandra kamratrespons, för att på så vis reflektera över sitt eget lärande, och en annan lärare säger att de på utvecklingssamtalen pratar om hur eleverna lär sig bäst. Eleverna ger även exempel på att undervisningen möjliggör reflektion genom att uppgifter inte har något rätt eller fel svar. Exempel på det är att eleverna får arbeta med dilemman, bland annat inom religion samt etik och moral. Lärarna utmanar även eleverna genom att ställa frågor utan givna svar där eleverna får fundera och diskutera.

Lärarna har positiva förväntningar på eleverna, men undervisningen är endast delvis anpassad till elevernas kunskapsutveckling

Skolinspektionens granskning visar att lärarna arbetar på olika sätt med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Av intervjuer med eleverna framkommer att lärarna pratar med eleverna om vilka framtidsmål de har och vilka vägar eleverna kan ta. Eleverna uttrycker att lärarna har höga förväntningar på dem, vilket tar sig uttryck i att lärarna pushar eleverna, peppar dem, ger beröm och säger att eleverna kan och klarar olika uppgifter En elev uttrycker att eleverna försöker klara det som lärarna säger att de ska lyckas med. Det framkommer i en lärarintervju att lärarna arbetar för att eleverna ska nå kunskapskraven. Lärarna uppger dock att de behöver bevaka sina förväntningar på de elever som inte har någon skolbakgrund, så att de inte har orealistiska krav på dessa elever.

Granskningen visar att undervisningens innehåll och arbetssätt i viss mån anpassas till elevernas behov och förutsättningar. Enligt elevhälsan kan lärarna göra vissa anpassningar i undervisningen. Lärare ger i intervju exempel på att de anpassar undervisningen för elever genom att använda bildstöd, inläsningstjänst, videogenomgångar, individuella planeringar, muntliga eller skriftliga prov och genom nivåanpassade uppgifter som eleverna kan välja mellan. Under de lektioner Skolinspektionen observerade varierade graden av anpassningar. Det förekom bland annat att en enskild elev

tog del av en videogenomgång och att elever arbetade med olika uppgifter. I intervju med lärare framkommer dock att det finns lärare som lägger genomgångar på en mycket grundläggande nivå för att alla elever ska förstå och att de elever som behöver ytterligare utmaningar får andra uppgifter. Eleverna uttrycker i intervju att de får hjälp av lärarna om det är någonting de inte förstår och att de kan få svårare uppgifter om de tycker att det de arbetar med är för enkelt. Det förekommer också att elever som upplever att undervisningen är svår först får hjälp att förstå av läraren, men får därefter arbeta med enklare uppgifter. Fler elever anser att undervisningen är för svår än för lätt, enligt elevhälsan. Även skolans redovisade resultatuppföljning visar att det är en hög andel av eleverna som är i behov av insatser för att nå kunskapskraven. Elever uppger i intervju att det finns läxhjälp att få. Detta sker dock efter skoltid och det är inte heller alla elever som känner till denna möjlighet. Ett av skolans utvecklingsområden är att undervisningen ska utgå från gruppen/individens behov och anpassas på både grupp- och individnivå. Enligt rektorn får alla elever de utmaningar de behöver. Han säger att det finns högpresterande elever med hög ambitionsnivå på skolan och att det gäller att kunna möta dem, men de har inte språket. Samtidigt har inte skolan erbjudit eleverna studiehandledning på modersmålet under hela innevarande läsår, med förklaringen att det inte varit upphandlat av kommunen och att gymnasiet saknades i det samverkansavtal som nu finns med en grannkommun.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att undervisningens innehåll och arbetssätt anpassas så att alla elever, oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling, stimuleras och utmanas.

Granskningen visar att skolans arbete med att anpassa undervisningen utifrån den enskilda elevens behov och förutsättningar kan utvecklas ytterligare. Även om det i granskningen framkommer flera exempel på att undervisningen genomförs så att den är anpassad efter olika individer och deras förutsättningar finns det ändå ett behov av att ytterligare utveckla undervisningen så att den stimulerar och utmanar alla elever, oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling.

Av skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Skolan behöver uppmuntra elever och främja elevernas motivation genom att låta dem

arbeta med ett innehåll på en lämplig nivå så att eleverna ges möjlighet att nå längre i sitt lärande.[3] Skolinspektionens granskning av stöd och stimulans i klassrummet lyfter fram vikten av att elever bli utmanade och stimulerade utifrån sina egna behov. Elever som inte blir det riskerar att bli omotiverade och uttråkade.[4] Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna med ledning av rektorn utvecklar undervisningen så att den blir stimulerande och utvecklande för alla elever i alla ämnen. Förslagsvis kan arbetet inledas med att rektorn tillsammans med lärarna analyserar skolans arbetssätt för att se hur verksamheten eventuellt behöver förändras för att skapa förutsättningar för alla elever att kunna utvecklas så långt som möjligt. Arbetet kan innebära att inventera lärarnas olika strategier för att inom en och samma klass ge stöd till de elever som har svårt att hänga med i undervisningen och samtidigt stimulera de elever som har lätt för sig och som behöver utmaningar för att komma vidare i sitt lärande. Granskningen visar att undervisningen på Sjögrenska gymnasiet innehåller uppgifter som inte har något rätt eller fel svar. Lärarna utmanar även eleverna genom att ställa frågor utan givna svar. I utvecklingsarbetet bör lärarna fortsätta att utveckla denna typ av uppgifter, som innebär att uppgifterna kan fördjupas och genomföras utan att det finns ett ”tak”. Ett annat sätt är att erbjuda en större variation av uppgifter att välja mellan. I detta ingår att låta eleverna röra sig in och ut ur inlärning- och övningszonen, något som lyfts i Skolinspektionens tematiska analys av utmaningar i undervisningen, med hänvisning till utbildningsvetenskaplig forskning. I inlärningszonen får eleven ta del av innehåll som är mer krävande än tidigare för att utveckla nya färdigheter och i övningszonen får eleven möjlighet att öva sig i de nya färdigheterna.[5] Det centrala är att eleverna utmanas på en nivå strax ovanför sin nuvarande förmåga för att lärande ska äga rum.

---

[3] Skolverket (2012b) *Högpresterande elever, höga prestationer och undervisningen*, Rapport 379, Stockholm: Fritzes, s. 51, 54f.

[4] Skolinspektionen (2014) *Stöd och stimulans i klassrummet – rätten att utvecklas så långt som möjligt*, Rapport 2014:2, Stockholm: Skolinspektionen.

[5] Skolinspektionen (2016a) *Utmaningar i undervisningen: Många elever behöver mer stimulans och utmaningar*, Tematisk analys, Stockholm: Skolinspektionen, s 6.

Trygghet och studiero

Författningsstöd
3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Kunskaper, 2.2 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i *flera delar* så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att skolan arbetar med att ta reda på elevernas upplevelser av trygghet, men det framgår inte att de åtgärder som vidtas utgår från en analys av kartläggningarna. Granskningen visar också att det saknas ett samlat arbete på skolan med att skapa studiero så att eleverna kan arbeta i en lugn miljö.

Skolans arbete med att öka tryggheten är inte tillräckligt

Granskningen visar att skolan arbetar med att kartlägga elevernas upplevelse av trygghet. Det genomförs regelbundet kartläggningar av elevernas upplevelse av trygghet genom en trivselenkät som genomförs en gång per termin. Trygghetsfrågan tas också upp på utvecklingssamtalen och på klassernas mentorstid. Elevrådet har kartlagt vilka platser eleverna känner sig mest otrygga på. Rektorn säger att den senaste kartläggningen som genomfördes visar att eleverna upplever sig otrygga när de vistas på de våningsplanen där de normalt inte har sina lektioner. Övriga platser där eleverna känner sig otrygga är enligt rektorn vid en kiosk utanför skolans område och kanske vid idrottshallen samt att en del elever inte använder toaletterna i botten-planet, eftersom det är så många elever där.

Utredningen visar att rektorn visserligen har vidtagit åtgärder, men det framgår inte att de åtgärder som vidtas utgår från en analys av kartläggningarna. Rektorn berättar att de åtgärder som vidtagits utifrån kartläggningarna är att externa aktörer varit på skolan, och att nyanlända pratat med andra nyanlända. En annan insats som gjorts är att alla elever har rast samtidigt för att kunna mötas. Rektorn uppger att det inte finns något rastvaktsschema, men att han uppmuntrar lärarna att vara ute i lokalerna och i matsalen. Rektorn kan inte ge exempel på åtgärder som grundar sig i en analys av skolans kartläggningar. Lärarna bekräftar det rektorn säger och berättar att de försöker vara ute mycket på rasterna och att de också äter pedagogisk lunch med

eleverna. Eleverna uppger att de kan prata med vilken vuxen som helst på skolan om någon elev beter sig illa mot någon annan elev. De nämner att de framförallt kan prata med elevcoachen som är den person ”som gör att det händer någonting”. Även lärarna säger att det har blivit stor förändring när det gäller tryggheten sedan elevcoachen började på skolan. När det gäller det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) visar granskningen att det genomförs ett visst förebyggande arbete för att eleverna ska uppleva sig trygga på de olika arbetsplatserna. Det sker genom att eleverna besöker arbetsplatsen och får hälsa på chefen och handledaren innan de påbörjar APL. Det var bara drygt hälften av eleverna som svarade på skolans trivselenkät som genomfördes i november 2018. Skolinspektionen har tagit del av resultatet som visar att 45 av 57 elever helt eller delvis känner sig trygga på skolan. De intervjuade eleverna uppger att de känner sig trygga på skolan.

Det saknas ett samlat arbete på skolan för att skapa studiero

Av granskningen framgår att det arbete som bedrivs på skolan för att skapa studiero inte är tillräckligt sammanhållet och förebyggande. Det saknas därmed förutsättningar för att alla elever ska kunna utföra sitt skolarbete i en lugn miljö. Eleverna uttrycker i intervju att det inte alltid råder studiero och att det skiljer sig åt beroende på lärare, men säger också att det kan vara väldigt lugnt på lektionerna. I den trivselenkät skolan genomförde i november 2018 instämmer 43 av 55 elever helt eller delvis med att det är arbetsro på lektionerna. I såväl intervjuer med lärare och elever som Skolinspektionens observationer framkommer att lärarna hanterar ordningsstörningar som uppkommer i undervisningen och att de gör det på olika sätt. Exempelvis får elever byta platser, lämna klassrummet, lärare tar elevernas mobiltelefoner och ber elever dela med sig av det de pratar om. En av de intervjuade eleverna berättar däremot att hen själv fick lämna klassrummet när eleven försökte bidra till studiero genom att säga till. Elevhälsan berättar att det uppstår konflikter på skolan när elever försöker hantera bristande studiero.

Skolinspektionens granskning visar att det saknas ett gemensamt förhållningssätt på skolan när det gäller att åstadkomma studiero. Både genom Skolinspektionens observationer och en elevintervju finns exempel på att lärares strategier för att hantera ordningsstörningar ger kortvariga effekter. Lärarna uppger att de har ett gemensamt förhållningssätt till elevernas mobilanvändning under lektionerna, vilket innebär att mobilerna inte ska finnas framme om de inte används i undervisningen. Skolinspektionen ser flera exempel på att detta inte efterlevs, vilket även bekräftas av intervju med elevhälsan. Rektorn har varit delaktig i samtal om mobiltelefonerna och även om att eventuellt låsa klassrumsdörrar för att inte lektionerna ska störas av att elever kommer för sent. Under sju av de åtta observerade lektionerna kommer elever för

sent till lektionerna. I intervjuer med elevhälsan och lärare uttrycks att det inte finns något gemensamt, kontinuerligt arbete på skolan för att främja studieron och att det behöver bli mer enhetligt. Rektorn uppger att studieron diskuteras både i klasserna och i lärarkollegiet. Ett resultat av dessa diskussioner är enligt rektorn att de har börjat ha kortare lektioner och kortare genomgångar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero och som bidrar till att förbättra elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen och tillägna sig kunskaper.

Skolinspektionens granskning visar att Sjögrenska gymnasiet behöver utveckla ett gemensamt arbete med att skapa och upprätthålla studiero så att alla elever har en arbetsmiljö som möjliggör en så god inlärning som möjligt. Lärare på skolan genomför visserligen olika åtgärder för att skapa studiero i sina respektive klasser, men skolan som helhet saknar ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. Genom att rektorn säkerställer att arbetet sker systematiskt och involverar eleverna och all personal så ökar elevernas möjligheter att tillägna sig kunskaper.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Skolinspektionens kvalitetsgransk-ning av skolans arbete för att skapa studiero visar att studiero främjas av tydliga lektionsstrukturer och av ett tydligt ledarskap i klassrummet. Granskningen visar också att lärares förutsättningar att skapa studiero i undervisningen påverkas av andra processer på skolan. Det handlar framför allt om skolans arbete med normer och värden och det främjande arbete som bedrivs av elevhälsan, men också om skolans samarbetskultur och gemensamma förhållningssätt. Vidare framkommer att rektorns ansvar när det gäller studiero innebär att utifrån en systematisk uppföljning vid behov vidta åtgärder för att förbättra studieron genom ett samlat och gemensamt arbete på

skolan. Ett sådant arbete bör involvera skolans elevhälsa och säkerställa att lärare inte lämnas ensamma att lösa eventuella problem med bristande studiero.[6]

För att utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero, som bidrar till att eleverna når kunskapskraven, föreslår Skolinspektionen att skolan exempelvis använder de forum för samverkan som finns för att lärare och övrig personal under rektorns ledning enas om vad som kännetecknar en god studiemiljö. Att involvera eleverna i detta arbete utgör en viktig utgångspunkt. Eleverna kan exempelvis besvara en enkel enkät kopplad till lektioner i olika ämnen och för olika lärare. Ett nästa steg kan vara att gemensamt analysera orsaker till situationer där studieron inte är tillfredsställande, för att därefter identifiera möjliga åtgärder i syfte att förebygga att liknande situationer uppstår och koppla arbetet till elevhälsans förebyggande arbete.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd
1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 15 kap. 25a § skollagen
8 kap. 2-3 och 3f §§ gymnasieförordningen
Lgy 11, 2.5 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i *låg utsträckning*.

Skälen till bedömningen är att rektorn visserligen följer upp skolans resultat varje läsår, men leder inte ett gemensamt analysarbete kring eventuella avvikelser i betygssättningen på skolenheten. Rektorn ser inte heller till att alla lärare ges förutsättningar att samverka med varandra när de gör sina bedömningar och sätter betyg, i syfte att verka för likvärdighet.

[6] Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2016: *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, s.5- 7.

Rektorns analys av eventuella betygsskillnader är begränsad

Granskningen visar att rektorn följer upp lärarnas arbete med att sätta betyg, men att analysarbetet kring eventuella avvikelser i betygssättningen inte är tillräckligt. Rektorn uppger att han följer upp lärarnas bedömningsarbete enskilt i uppföljningssamtal och berättar att lärarna även själva söker upp honom för att diskutera betygssättning. Av intervjuer med lärarna framgår att det inte görs något gemensamt analysarbete vad gäller eventuella avvikelser i betygssättning på skolnivå. Lärarna uppger att de får lämna in underlag på hur många elever som når kunskapskraven och vad detta kan bero på, men att de inte vet vad som händer med underlagen och hur de används. Lärarna efterlyser en återkoppling om vad rektorn anser om resultaten och vilka åtgärder som behöver vidtas. Lärarna säger också att de upplever att skolledningen har väldigt lite fokus på betyg och bedömning. Rektorn själv säger att hans roll är att ge stöd och hjälp till lärarna, till exempel när det gäller hur den så kallade ”pyspara-grafen”[7] kan användas i betygssättning. Enligt rektorn finns det inga avvikelser i lärarnas bedömningar. Han nämner att relationen mellan de nationella proven och betygen är den viktigaste indikatorn och att denna relation stämmer ganska bra på skolan. Det finns dock ämnen som enligt rektorn är svårare att bedöma och det är de ämnen där bedömning av de praktiska kunskaperna görs tillsammans med hand-ledarna. Samtidigt anges det i den inkomna dokumentationen att en stor andel elever når högre betyg i yrkeskurserna, tack vare APL. Rektorn säger att han inte har någon rädsla för att lärarna gör några fel i sina bedömningar, han har ett stort förtroende för lärarna och deras yrkeskunskap.

Rektorn ger inte lärarna tillräckliga förutsättningar att kvalitetssäkra sina betyg

Granskningen visar att inte alla lärare ges förutsättningar att samverka med varandra när de gör sina bedömningar och sätter betyg, i syfte att verka för likvärdighet. Rektorn uppger att han frigör tid för lärarna att sambedöma de nationella proven, men inte för bedömning av terminsbetygen. Även lärarna uppger i intervju att den

[7] Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. De kunskapskrav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas. 15 kap 26 § skollagen (2010:800)

förutsättning rektorn ger för att de ska kunna kvalitetssäkra betygen är tid för sambedömning av de nationella proven, vilket därför endast gäller lärare som undervisar i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk. I övrigt är det upp till lärarna själva om de vill diskutera bedömning och betygssättning med varandra.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger lärarna förutsättningar och säkerställer att de använder olika metoder, för att kvalitetssäkra sina bedömningar och betyg.
- Att rektorn leder och utvecklar arbetet för att identifiera och analysera eventuella avvikelser i lärares betygsättning i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning.

Skolinspektionens granskning vid Sjögrenska gymnasiet visar att rektorn följer upp lärarnas arbete med att sätta betyg, men behöver involvera lärarna i arbetet med att identifiera och analysera eventuella avvikelser i betygssättningen. Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med lag och författning. Enligt de allmänna råden för betyg och betygsättning är det viktigt att skolenheten har rutiner för att analysera betyg och nationella provbetyg ur olika perspektiv för att säkerställa att betygen är så rättvisande och likvärdiga som möjligt, och att de nationella proven särskilt beaktas.[8] Rektorns ansvar omfattar kontroll av bedömning och betygssättning, men också att det finns en organisation i skolan som stödjer dessa processer.

För att kunna göra analyser behöver rektorn se till att det finns förutsättningar för att sammanställa betyg och nationella provbetyg som underlag för ändamålsenliga och fördjupade analyser av resultaten.[9] Sådana förutsättningar behöver även finnas för uppföljningen av det arbetsplatsförlagda lärandet. Det kan exempelvis handla om att det finns rutiner för bedömning av det arbetsplatsförlagda lärandet och att rektorn ger

[8] Skolverket (2018) *Skolverkets allmänna råd med kommentarer om betyg och betygssättning* (SKOLFS 2018:247). Stockholm; Skolverkets publikationsservice, s. 21 f.
[9] Skolverket (2018) *Skolverkets allmänna råd med kommentarer om betyg och betygssättning* (SKOLFS 2018:247). Stockholm; Skolverkets publikationsservice, s. 43 f.

möjligheter för läraren att ha kontakt med eleven och handledaren under det arbetsplatsförlagda lärandet.[10] Förutom att skapa möjligheter för lärarna, behöver rektorn själv bidra och ge stöd i diskussionerna. Rektorn bör diskutera upptäckta avvikelser med lärarna och tillsammans komma fram till vad det i praktiken innebär för skolans arbete och hur arbetssätt kan förändras för att utjämna eventuella skillnader. Rektorn på Sjögrenska gymnasiet behöver alltså organisera analysarbetet och leda diskussioner med lärarna för att kunna ta ett samlat ansvar för att bedömning och betygssättning är likvärdiga och håller god kvalitet.

Granskningen visar också att rektorn behöver ge alla lärare förutsättningar att samverka med varandra när de gör sina bedömningar och sätter betyg, i syfte att verka för likvärdighet. Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar samt att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Av Skolverkets allmänna råd för betyg och betygssättning framgår att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Det kan även innebära att på skolenheten enas om former för dokumentation.[11] Mot den bakgrunden anser Skolinspektionen att lärarna på Sjögrenska gymnasiet behöver ges bättre förutsättningar för att systematiskt och kontinuerligt arbeta med att kvalitetssäkra sina bedömningar i alla ämnen. Förutom att fortsätta arbetet med att sambedöma nationella prov kan detta även utvidgas till sambedömning av andra prov och elevarbeten, som med fördel kan vara avidentifierade. Det väsentliga är att lärarna använder flera olika metoder i syfte för att verka för likvärdighet i sin bedömning och betygssättning samt att de tar hjälp av andra lärare, både inom och mellan skolor.

[10] Skolverket (2018) *Planera, genomföra och följ upp arbetsplatsförlagt lärande- en lathund som stöd för att skaffa nya glasögon*, s. 18.
[11] Skolverket (2018) *Skolverkets allmänna råd med kommentarer om betyg och betygssättning* (SKOLFS 2018:247). Stockholm; Skolverkets publikationsservice.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Möller

Anna Möller
Beslutsfattare
Signerat av: Anna Möller

X Veronica Bjurulf

Veronica Bjurulf
Föredragande
Signerat av: Veronica Bjurulf

I handläggningen av ärendet har även utredarna Mats Lindh och Renata Grelak, medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov

och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 27 och 28 mars 2019. Besöket genomfördes av utredarna Veronica Bjurulf och Mats Lindh.

Sjögrenska gymnasiet är en kommunal gymnasieskola i Knivsta kommun. Sjögrenska gymnasiets verksamhet omfattar fyra olika yrkesförberedande program, alla med lärlingsutbildning och samtliga introduktionsprogram. Vid tiden för granskningen går det 104 elever på Sjögrenska gymnasiet.